

שיל"ת

קונטרס

דפידשנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י
ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

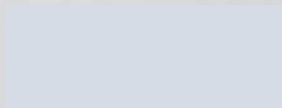
גיליון רפה שנה ו' פרשת בהר - בחוקתי חודש אייר שנת ה'

תשפ"ו לפ"ג

מנחות קי. & חולין ב. - ז:

קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל
ניתן לפנות לכתובת המייל
sh0533132203@gmail.com

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל' 053-3132203

נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.

פרנס השבוע

השבוע פרשת בהר בחוקותי נתקבלה
תרומה על ידי ידידנו ידיד המערכת

הרה"ג

ר' גמליאל הכהן רבינוביץ

שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת
נכדתו בת לחתנו הר"ר צבי מרדכי חיים
בלינדר הי"ו

והברכה אחת היא לאביו

הרה"ח ר' ישראל מנחם בלינדר

שליט"א

על הולדת נכדתו

יהא רעוא מן קדם שמיא שיזכו לרוב
תענוג ונחת מכל יוצאי חלציהם

בברכה

מערכת דפירשנו

מה בגליון?

- מה דאמרו במשנה נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח ובעולת העוף וכו' לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים ובגמ' אמר ר' זירא מאי קראה מתוקה שנת העובד וכו', והיינו דבגמ' הקשו מהיכן למד התנא של המשנה דבר זה איש להשוות המרבה והממעיט, והביאו כמה לימודים על כך, קשה מה היה קושיית הגמ' כלל מאי קראה, הרי התנא אמר להדיא במשנה דלמד כן מדכתיב אשה ריח ניחוח בכל הקרבנות בין בעולת בהמה ובין בעולת העוף הפחותה הימנו ובין במנחה הפחותה משניהם, והיינו להתורה השוותה אותם להדיא, ומכך למידים דין זה, דממילא למאי כריכין עוד לימודים נלכך, ולמה כלל הקשו מניין למד כן התנא. ואולי על הסיפא של הדברים הקשו בגמ' מניין לתנא דבלבד שיכוין לבו לשמים, דזה מניין לו להעיקר הוא בכוונת הלב, וזה הביאו בגמ' לימודים על כך. אבל באמת קשה דבשלמא ממה שלמד רב אדא בר אבהו יא לימוד על כוונת הלב מדכתיב שם כי אם ראות עיניו, דהיינו שהעיקר מה היתה כוונתו, אבל על הלימוד הראשון של ר' זירא קשה, דהרי הכתוב רק אומר דמתוקה שנת העובד בים אם מעט ובין אם הרבה אכל, ולא סיימה הטעם לכך משום כוונת הלב, דממילא רק להשוותם הביא ר' זירא, וזה כבר למידים להדיא במשנה מן התורה? (הערה קל"ז)

מסכת חולין

• בגמ' הכל שוחטין לכתחלה ושחיטתן כשרה דיעבד א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי וכל הכל לכתחלה הוא אלא מעתה הכל ממירין אחד האנשים ואחד הנשים הכא נמי לכתחלה הוא והא כתיב לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב. היינו דמניין כך לומר להכל לכתחלה הוא, הרי גבי המרה מלינו להדיא דאין זה דבר שמותר לעשותו לכתחלה וכפי שאומר הכתוב לא ימר אותו, ומ"מ אמרו במשנה הכל ממירין, משמע להכל אין זה לכתחלה, דממילא לא קשה מידי מהא דכתיב הכל שוחטין ושחיטתן כשרה, דאפשר להוקים כולה בדיעבד. אבל באמת קשה מה הראיה מהכל ממירין, הרי יא לומר דעל אף שאיכא איסור להמיר, מ"מ גם לכתחלה יא כוח בכל אדם להמיר ושיהא חל מה שממיר, וזהו הכל ממירין לשון לכתחלה, וכך גם גבי שוחטין הכל יא להם כוח לשחוט שיא חל שחיטתן, וממילא לכך קשה למה נקטו ושחיטתן כשרה דמשמע רק בדיעבד אם כבר שחטו חלה שחיטתן, הרי מהכל שוחטין משמע שלכתחלה יא להם כוח לשחוט, דממילא מה הקשו בגמ' מהכל ממירין? (הערה א')

• הא דכתב בתוס' ד"ה גדולים לדיוקים בא"ד וקשה דא"כ מאי פריך ודילמא לקיומי ברכתא דאליהו מ"מ היה גדול במה שטרח להחיותו בחייו יותר מבמותו ונראה דנפקא ליה ממה שבחיי הדיוקים נוגעים בהם כמה רשעים ויושבים אצלם ואם לא היה לו רשות להתעכב אצלם, והיינו דרש"י ביאר דגדולתו במותו יותר היה במה שלא היה צריך לטרוח להחיותו, ועל זה הקשה דא"כ מה תיראו בהא דנעשה הדבר משום ברכתא דאליהו, הרי סוף

סוף טרחתו בחייו גדולה יותר היתה, ולכך ביאר בתוס' ביאור
אחר לגדולתו היתה במה שא"א לנגוע בו במותו יותר מבחיי
הלדיקים, קשה להגם בתוס' ביאר ביאור אחר, הרי סוף סוף גם
זה קשה דסוף סוף מצינו דבמותו היה גדול יותר דכלא טורח
החייהו, דממילא מה יואיל התירוץ דמשום ברכתא דאליהו היה
הדבר, דגם אם גבי נגיעה נדחה גדולתו דמשום ברכתא החייהו
ולא משום הנגיעה לבד, מ"מ על הטירחא ודאי איכא גדולה
במותו יותר? (הערה ט"ז)

דף קי ע"א

קצו. בגמ' שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות מאי בלילות אמר ר' יוחנן אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בלילה מעלה עליהן הכתוב כאילו עסוקים בעבודה. צריך ביאור למה דווקא כשעסוקים בתורה בלילה הוא דנחשבים כעסוקים בעבודה בבית המקדש, ואילו העוסק בתורה ביום לא זוכה לכך, דמאי שנא. ונראה לבאר בפשיטות דהיות והעוסק בתורה מונע שינה מעיניו וחלבו ודמו נעשין מרותחין, וכפי שאנו אומרים ביה"ר של אחר התיקון של ליל שבועות, ממילא נחשב בזה כאילו נתעסק בחלבים ודמים בעבודה בבית המקדש, דמשא"כ בעוסק בתורה ביום שאינו מונע שינה מעיניו ולא נעשו חלבו ודמיו מרותחין, דבו לא שייך דבר זה של עבודה בחלבים ודמים שבבית המקדש.

קצו. במשנה נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח ובעולת העוף

וכו' לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים ובגמ' אמר ר' זירא מאי קראה מתוקה שנת העובד וכו'. היינו דבגמ' הקשו מהיכן למד התנא של המשנה דבר זה שיש להשוות המרבה והממעיט, והביאו כמה לימודים על כך. וקשה דמה היה קושיית הגמ' כלל מאי קראה, הרי התנא אמר להדיא במשנה דלמד כן מדכתיב אשה ריח ניחוח בכל הקרבנות בין בעולת בהמה ובין בעולת העוף הפחותה הימנו ובין במנחה הפחותה משניהם, והיינו דהתורה השוותה אותם להדיא, ומכך למידים דין זה, דממילא למאי צריכין עוד לימודים נלכך, ולמה כלל הקשו מניין למד כן התנא. ואולי על הסיפא של הדברים הקשו בגמ' מניין לתנא דבלבד שיכוין לבו לשמים, דזה מניין לו דהעיקר הוא בכוונת הלב, וזה הביאו בגמ' לימודים על כך. אבל באמת קשה דבשלמא ממה שלמד רב אדא בר אבהו יש לימוד על כוונת הלב מדכתיב שם כי אם ראות עיניו, דהיינו

שהעיקר מה היתה כוונתו, אבל
על הלימוד הראשון של ר' זירא
קשה, דהרי הכתוב רק אומר
דמתוקה שנת העובד בין אם
מעט ובין אם הרבה אכל, ולא

סיימה הטעם לכך משום כוונת
הלב, דממילא רק להשוותם הביא
ר' זירא, וזה כבר למידים להדיא
במשנה מן התורה, וצ"ע.

מסכת חולין

דף ב ע"א

א. בגמ' הכל שוחטין לכתחלה ושחיטתן כשרה דיעבד א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי וכל הכל לכתחלה הוא אלא מעתה הכל ממירין אחד האנשים ואחד הנשים הבא נמי לכתחלה הוא והא כתיב לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב. היינו דמניין לך לומר דהכל לכתחלה הוא, הרי גבי המרה מצינו להדיא דאין זה דבר שמותר לעשותו לכתחלה וכפי שאומר הכתוב לא ימר אותו, ומ"מ אמרו במשנה הכל ממירין, משמע דהכל אין זה לכתחלה, דממילא לא קשה מידי מהא דכתיב הכל שוחטין ושחיטתן כשרה, דאפשר להוקים כולה בדיעבד. אבל באמת קשה מה הראיה מהכל ממירין, הרי יש לומר דעל אף שאיכא איסור להמיר, מ"מ גם לכתחלה יש כוח

בכל אדם להמיר ושיהא חל מה שממיר, וזהו הכל ממירין לשון לכתחלה, וכך גם גבי שוחטין הכל יש להם כוח לשחוט שיא חל שחיטתן, וממילא לכך קשה למה נקטו ושחיטתן כשרה דמשמע רק בדיעבד אם כבר שחטו חלה שחיטתן, הרי מהכל שוחטין משמע שלכתחלה יש להם כוח לשחוט, דממילא מה הקשו בגמ' מהכל ממירין, וצ"ע.

דף ג ע"א

ב. בגמ' אביי אמר הכי קתני הכל שוחטין ואפי' כותי כמה דברים אמורים בשישראל עומד על גביו אבל יוצא ונכנס לא ישחוט ואם שחט הותך בזית בשר ונותן לו אכלו מותר לאכול משחיטתו וכו' וכולן ששחטו אחי"א אילימא אחרש שומה וקטן עלה קאי ואם שחטו מיבעי ליה אלא אכותי הא אמרת

כשישראל עומד על גביו שחיט אפי' לכתחלה קשיא. היינו דלאביי איירי הכל כאן בכותי ובישראל עומד על גביו אמרו במשנה דלכתחלה ישחוט, ומה דאמרו בסוף המשנה וכולן ששחטו דאם אחרים רואין אותן שחיטתן כשרה, קשיא לגמ', דאם בכותי איירי למה אמרו לשון דייעבד דרק אם שחטו שחיטתן כשרה, הרי בישראל עומד על גביו אמרו דלכתחלה ישחוט, ולא רק בדיעבד כשרה. אבל קשה מה הקושיא כלל, דלמא מה שאיירי כאן באחרים רואין אותן לא איירי בשחיטת ישראל עומד על גביו, והיינו שיודע הכותי שישראל בודקו, אלא באופן שישראל ראה שחיטתו בלא שהכותי ידע שהוא רואה מעשיו, דבזה באמת רק בדיעבד כשר ולא לכתחלה, דהרי לכתחלה בעינן שיעמוד ישראל על גביו ממש ושבכל ירתת הכותי מלנבל שחיטתו, ומ"מ אמרו במשנה דבראו אותו אחרים דשחט כראוי שחיטתו כשרה, ואפי' שלא נתנו לו לכותי לאכול משחיטתו, דהרי כאן לא

איירי ביוצא ונכנס שלא ראה כל השחיטה האין נעשית, אלא שאיירי שכן ראה ישראל כל השחיטה כולה, ולכך יש לסמוך על זה ולאכול משחיטתו בלא אכילת הכותי משחיטתו, דממילא מה היה קשה לגמ' על הא דכולן ששחטו כלל, וצ"ע.

ג. בגמ' אלא אמר רבא הכי קתני הכל שוחטין ואפי' כותי במה דברים אמורים כשישראל יוצא ונכנס וכו', וכולן ששחטו אחיין אילימא אחרש שוטה וקטן עלה קאי ואם שחטו מיבעי ליה אלא אכותי הא אמרת אפי' יוצא ונכנס שחיט לכתחלה קשיא. היינו דרבא חולק על אביי דבאמת ביוצא ישראל ונכנס כשר הכותי לשחוט אפי' לכתחלה, ואין צריך כלל לבודקו באם אכל משחיטתו, ודווקא בשלא ראו אותו כלל בדקין ליה אם אכל משחיטתו, ומה שאמרו במשנה וכולן ששחטו קשיא לגמ', דהרי אם בכותי איירי אפי' ביוצא ונכנס מותר לכתחלה וכ"ש באחרים רואים אותו היינו עומד על גביו, דממילא למה

דף ג ע"ב

אמרו דשחיטתו כשרה בלשון
דיעבד. אבל באמת גם כאן קשה
כפי שהקשינו בהערה הקודמת,
דהרי אפשר לומר דאחרים רואין
אותן היינו בשלא ידע הכותי
שרואהו, דממילא יש בזה חידוש
שאין ביוצא ונכנס, דהרי ביוצא
ונכנס גם אם לא ראה הישראל
כל מעשה השחיטה, מ"מ מירתת
הכותי דיודע על השיראל
שבדקוהו דיוצא ונכנס הוא, ולכך
לכתחלה ישחוט, אבל ברואהו
בלא שידע, אפי' דבכהאי גוונא
רואה כל מעשה השחיטה, יש
לומר דלכתחלה לא ישחוט, דיש
לחשוש שינבלה בלא שיראה
הישראל, דהרי לא מירתת לנבל,
וכגון שיפגום הסכין בלא שיראה,
ולכך רק בדיעבד אם כבר שחט
וראו אותו שחיטתו כשרה, דסוף
סוף לא ראה הישראל שהיה פגם
בשחיטתו ואין לחשוש לכך
בדיעבד, דממילא גם כאם מה
היה קשה לגמ' כלל, וצ"ע.

ד. בגמ' רב אשי אמר הכי קתני
הכל שוחטין ואפי' ישראל מומר
וכו' בודק סכין ונותן לו ומותר
לאכול משחיטתו אבל לא בדק
ונתן לו לא ישחוט ואם שחט
בודק סכיניו אחריו נמצאת
סכיניו יפה מותר לאכול
משחיטתו. היינו דלכתחלה
בעינן לבדוק סכיניו קודם שחיטה
ורק בכך מותר לו לשחוט
לכתחלה, ורק בדיעבד כשכבר
שחט אם נמצאת סכיניו יפה אחר
שחיטה מותר לאכול משחיטתו.
וקשה דאם אפשר לבדוק סכיניו
אחר שחיטה למה לכתחלה לא
ניתן לו לשחוט בכהאי גוונא
שיבדקוהו אחר שחיטה, דלמה
רק בדיעבד מותר לאכול
משחיטתו אם סכיניו נמצאת יפה
אחר שחיטה, דמה הטעם שלא
ניתן לו לשחוט לכתחלה בתנאי
שנבדוק סכיניו אחר שחיטה. ואולי
יש לומר דבבבדק סכיניו קודם
שחיטה איכא חידוש דאפי'
נמצאת אחר שחיטה פגומה
מותר לאכול משחיטתו, דתלינן

שנפגמה אחר שחיטה מעצם וכדומה, ומשא"כ באם לא נבדוק קודם, אם נמצאת אחר שחיטה סכין פגומה לא נוכל לאכול משחיטתו, ולכך לכתחלה לא ישחוט בלא בדיקה קודם, דבכך אפשר דבחינם נפסול שחיטתו אם נפגם אחר שחיטה.

ה. בגמ' רבינא אמר הכי קתני הכל שוחטין הכל מומחין שוחטין מומחין ואע"פ שאין מוחזקין במה דברים אמורים שיודעין בו שיודע לומר הלכות שחיטה אבל אין יודעין בו שיודע לומר הלכות שחיטה לא ישחוט ואם שחט בודקין אותו אם יודע לומר הלכות שחיטה מותר לאכול משחיטתו ואם לאו אסור לאכול משחיטתו. היינו דלכתחלה בעינן שיהא מומוחה שמכירין ובו ויודעים שיודע לומר הלכות שחיטה, ורק בדיעבד אם כבר שחט בדקין אם יודע אוכלים משחיטתו, ואם אינו יודע אסור לאכול משחיטתו. וקשה דלמה לכתחלה בעינן שיהיו יודעים בו שיודע, דלמה לא די לבדוקו קודם שחיטה אם יודע

לומר הלכות שחיטה ולהתירו לשחוט לכתחלה, הרי אם יודע הוא למעשה לומר הלכות שחיטה, למה לא נתירו לכתחלה, וכי רק אם מומחה ידוע הוא נתירו, וזאת למה, הרי הוא יכול להוכיח שמומחה הוא, ולמאי צריכים אנו לידע מכך קודם. ואולי היה חשש לחכמים שלא יהא מי שיבדקנו כראוי אם יודע הוא או לא, ובכך יבואו להתיר לשחוט גם מי שאינו יודע הלכות שחיטה, ולכך לכתחלה בעינן מומחה ידוע שכבר יודעים כולם שיודע הלכות שחיטה, ובכך לא יצטרכו לבדוקו בכל פעם קודם שחיטה. רק צריך ביאור בכל זה למה נקטו יודע 'לומר' הלכות שחיטה, ולא נקטו יודע הלכות שחיטה, דמה הוא הלומר דבעינן כאן, וצ"ע.

דף ד ע"א

ו. בגמ' כיוצא בו מצא בידו דקוריא של צפריין קוטע ראשו וכו' אמאי ליחוש דלמא האי הוא דהוה שחיט שפיר אמר רב מנשה במבניסן תחת כנפיו

ודלמא סימנא הוה יחיב ליה בגויה אמר רב משרשיא דממסמם ליה מסמוסי. היינו דאין שום חשש שידע הכותי באיזה ציפור איירי לומר דרך היא שחוטתה כראוי ולא השאר, דהרי את הציפור עצמו אינו רואה דהרי מכניסן תחת כנפיו, וגם את הראש אינו רואה בו סימן דמיסמסו ומיעכו כדי שלא יראה בו כלום, ולכך אי אכיל הכותי אותו חתיכה אפשר לאכול משחיטתו, דגם הוא אינו אוכל מה דלא נשחט כראוי. אבל צריך ביאור למה דווקא קוטע ראשו ונותן לו, ולא נותן לו חתיכה אחרת של הציפור לאכול, דלכאורה גם בראשו אין הרבה מה לאכול, ומה עניינה. ואולי יש לומר דהיות ובעינן למימר דלא יהא לו סימן לומר דדווקא היא שחוטתה כראוי, ממילא לכך דווקא ראשו קוטע, דמסתמא אם מצא לו סימן באיזו היא הכשרה, בצורת שחיטתו בראשו הוא דעשה לו סימן, ולכך קוטע ראשו שלא יוכל לראות סימן באיך נעשה שחיטתו, וגם בזה צריך

מיעוך כדי שלא יהא נראה בו האיך נשחט באיזו צורה ובאיזה מקום, ולכך אמרו דממסמם מסמוסי.

דף ד ע"ב

ז. בגמ' ודלמא עובדיה זבח לרוב כתיב עובדיה לא הוה ספיק וכו' ודלמא גברי דאחאב הוו מעלי לא סלקא דעתך דכתיב משל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו רשעים. צריך ביאור דבתחילה אמרנו דאולי עובדיה שהיה משרתו של אחאב הוא זהה, והיינו דצדיק היה ולכך סמך יהושפט על שחיטתו, ומה שאי אפשר לתרץ כן זהו רק משום חכמות שא"א שכולם יזבח עובדיה לבדו, ואילו לקמן אמרו בגמ' דלומר דכל אנשי אחאב צדיקים וכשרים היו אי אפשר לומר, דהכתוב אומר דמשל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו רשעים, היינו דאי אפשר שיהיו משרתים צדיקים אצל הרשע, וזהו תימא דהרי מצינו דעובדיה שצדיק היה וכן היה משרת אצל

אחאב שהיה רשע, דממילא למה אי אפשר לומר שהיו שום עוד צדיקים כמותו שהם זכחו יחד עם עובדיה ולכך סמך עליהן יהושפט בשחיטתם. וצריך לומר דשייך שיחא אחר יוצא דופן משאר אינשי הגם שצדיק הוא משרת אצל הרשע, אבל על הרבה משרתים אין זה מסתבר וזהו דאמרו בגמ' לא סלקא דעתך לומר כן, דבסתם אצל הרשע משרתיו רשעים.

דף ה ע"א

ח. בגמ' לימא מסייע ליה והערבים מביאים לו לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב ואמר רב יהודה אמר רב מבי טבחי דאחאב על פי הדיבור שאני. היינו דרצו להביא בגמ' ראייה מהכא דמותר לאכול משחיטת מומר לעבודת כוכבים, דהרי אליהו היה אוכל לחם ובשר מבי טבחי אחאב, ודחו בגמ' דאין משם ראייה, דשם שאני שהותר לו לאכול משום דעל ידי הדיבור הותר לו, אבל בסתם אולי נאסר אכילה משחיטת מומר לעבודת

כוכבים. אבל באמת קשה דהרי אם הותר לו לאכול על ידי הדיבור אין לך ראייה גדולה מזו דמותר לאכול משחיטת מומר לעבודת כוכבים, דאפי' על ידי הדיבור הותר לו לאכול מינה משמע דבאמת דבר המותר הוא. וצריך לומר דאם היה מותר לאכול משחיטת מומר לעבודת כוכבים לא היה צריך להיתר מיוחד על ידי הדיבור, ודווקא מכך שכן הוצרך כאן אליהו להיתר מיוחד זה, משמע דבסתם שחיטת מומר לעבודת כוכבים אסור, ולכך כאן שינה רחמנא להתיר לו הדבר על ידי הדיבור.

ט. בגמ' לא לעולם אימא לך מומר לעבודת כוכבים לא דאמר מר חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כמורה בכל התורה כולה. היינו דמומר לעבודת כוכבים שחיטתו פסולה, ומשום דעבודה זרה חמורה ואינה נחשבת מומר לדבר אחד, דהכופר בה הרי הוא כמורה בכל התורה כולה, וממילא העובדה ככופר בכל התורה, ולכך הרי זה נחשב למומר לכל התורה ונאסר

שחיטתו. אבל צריך ביאור מהו דנקטו בה דהכופר בה כמודה בכל התורה, דבשלמא דהמומר בה כמומר לכל התורה ניחא, דאם סבור חלילה דאיכא אלוקות אחרת, הרי זה חולק על כל התורה וכופר בה, ולכך הוי מומר לכל התורה, אבל מה דהכופר בה מודה בכל התורה מה ההכרח, וכי בשביל שבאלוקות אחרת הוא כופר מוכרח שמודה הוא שכל מצוות התורה אמת, הרי יש עדיין לחשוש בו דאיכא מצוות שהוא מומר לגביהם, דהרי איכא דבר כזה של מומר לדבר אחד וכפי שהגמ' בעצמה אומרת כאן, דממילא מהו דאמרו כמודה בכל התורה. ועוד, למאי איירי באופן של הכופר בה, דלאיזה דין אמרו כן, והיה לגמ' למימר איפכא דכל העובדה מומר לכל התורה, דבה איכא נפק'מ במה דאיירי כאן דמומר לעבודת כוכבים מומר לכל התורה, וצ"ע.

דף ה ע"ב

י. בגמ' חדא בחטאת וחדא בעולה וצריכי דאי אשמעינן חטאת משום דלכפרה הוא אבל עולה דדורון הוא אימא לקבל מיניה. היינו במומר אם מקבלין קרבנו, בעינן למימר דאין מקבלין מיניה ב' פעמים חד בעולה וחד בחטאת, דאם היה כתוב רק בחטאת היה הו"א דעולה דדורון הוא כן נקבל ממנו, דרק כפרה הוא דאי אפשר ליתן לו דאין לו כפרה אם מומר הוא. אבל קשה דמה ההו"א דדורון כן נקבל מיניה, וכי בשביל שאין בזה כפרה נקבלה, הרי סוף סוף דורון הוא ואין ראוי לקבל דורון משונא כמו המומר הזה, וכי באינשי מקבלין דורון מן השונא, דממילא מה היה הו"א דהיו מקבלין מיניה, וצ"ע.

דף ו ע"א

יא. בגמ' מאי טעמא אמר רב נחמן בר יצחק דמות יונה מצאו לחן בראש הר גריזים שהיו עובדין אותה ור' מאיר לטעמיה דחייש

למיעוטא וגזר רובא אטו מיעוטא. היינו דשמעו על הכותים שמצאו מהן כאלו שהיו עובדין עבודה זרה בדמות יונה בהר גריזים, ולכך גזרו על כל הכותים דלמא הכותי שלפנינו מן המיעוט דעובדין עבודה זרה הוא, ולכך נאסרו שחיתתם וינם. אבל קשה דאם גזרו על כל הכותיים משום המיעוט העובדים עבודה זרה, א"כ למה לא נגזור על כל איש ישראל משום אלו מישראל שעבדו עבודה זרה, דמאי שנא, הרי כשם שיש מיעוט כותיים העובדים עבודה זרה, גם איכא מיעוט ישראלים העובדים עבודה זרה, ואם משום מיעוט גזרינן על כולם, למה בכל איש ישראל לא גזרינן כן, דבמה גרעו הכותיים למה שגזרינן בהו כולם אטו מיעוט מישראלים שלא גזרינן בהו כן, וכי משום שגרים נינהו ייגרעו. ואולי החילוק הוא שיששראל אע"פ שחטא ישראל הוא, ולכך הרי הוא בכלל ישראל הכשרים, ורק כשהוא עצמו חוא עכשיו ועובד עבודה זרה נאסר יינו ושחיתתו, אבל אין זה מכליל

על כל ישראל לאוסרם מיין ושחיתתה וכדומה, דאפי' החוטא בעצמו לא התבטל מיניה שם ישראל, ומשא"כ גרים אם הם עובדים עבודה זרה הרי בכך הם מתבררים למפרע שלא נתגיירו באמת, ולא הגיעו כלל לכלל ישראל ממש, ולכך אם איכא ביניהם מיעוטא שעובדים עבודה זרה חיישינן לכולהו דלמא אינם גרים באמת, ולכך גזרינן רובא אטו מיעוטא לאסור יינם ושחיתתם.

דף ו ע"ב

יב. בגמ' ולעלמא לא חיישינן והתנן הנותן לפונדקית שלו מעשר את שהוא נותן לה ואת שהוא נוטל הימנה מפני שחשודה מחלפת התם נמי מוריא ואמרה בר בי רב ליכול חמימא ואנא איכול קריא. היינו דרצו בגמ' להביא ראיה מפונדקית דכן חיישינן גם בעלמא לאיחלופי, ודחו דאין זה ראיה דשם איכא טעם מיוחד למה שמתירה לעצמה לאחלופי משום דאמרה שיותר ראוי שבר בי רב ייכול חמימא ואנא קריא,

אבל בסתם לא חיישינן לאיחלופי.
אבל עיין בתוס' שביאר איפכא
הא דבר בי רב ייכול חמימא,
דבלשון תימא אמרה מי צריכה
אני ליתן לבר בי רב חמימא
ואנא איכול קרירא, ולכך לוקחת
לעצמה את שלו החמימא,
ונותנת לו את שלה קרירא. ולפי
זה נראה דאיכא חילוק בין רש"י
לתוס' לדינא, דלרש"י דווקא
בתלמיד חכם היינו בר בי רב, בו
נוהגת הפונדקית להחליף משום
דדואגת לתמיד חכם שיאכל חם,
ולכך בכהאי גוונא חיישינן
לאיחלופי, אבל בסתם אדם מן
השוק גם בפונדקית אין לחשוש
לאיחלופי, דשם אין הטעם
שתדאג לבר בי רב, ומשא"כ
לתוס' כיון דלעמה היא דואגת
ממילא בכל אדם שבא לפונדקית
יש לחשוש לאיחלופי, דאם לבר
בי רב לא חששה ליתן לו קרירא,
כ"ש שלאדם מן השוק לא
תחשוש ותיקח לעצמה את
החמימא, וממילא לתוס' בכל
פונדקית יש לחשוש לאיחלופי.
רק דלתוס' צריך ביאור למה
נקטו כלל בגמ' בר בי רב, היה

אפשר לומר דאמרה דאורח יאכל
חמימא ואנא קרירא, דממילא
נדע דבכל אורח דינו כן, ומה רצו
מתלמיד חכם דווקא, דבשלמא
לרש"י ניחא דדווקא לת"ח דואגת
הפונדקית ליתן חמימא ולא לכל
אורח, אבל לתוס' מה איכא בבר
בי רב דווקא. ודוחק לומר דלכ"ש
הביאו אופן של ת"ח למימר
דכ"ש בכל אדם, דהרי די לומר
אורח ולא יהא בכך צד לחלק בין
ת"ח לסתם אורח, וצ"ע.

דף ז ע"א

יג. בגמ' מתקיף לה יהודה בריה דר'
שמעון בן פזי ומי איכא למי"ד
דבית שאן לאו מא"י היא
והכתיב ולא הוריש מנשה את
בית שאן וכו' אישתמיטתיה
וכו' קדשה לשעתה ולא קדשה
לעתידי לבוא והניחום כדי
שיסמכו עליהן עניים בשביעית
א"ל ר' ירמיה לר' זירא והא ר'
מאיר עלה בעלמא הוא דאכיל
וכו'. היינו דהביאו בגמ' מהא
דר' מאיר אכל מבית שאן בלא
לעשר משמע דלאו ארץ ישראל

היא, ועל זה הקשו דמי איכא למ"ד דלאו א"י היא, והרי להדיא אמרו דלא הוריש מנשה את בית שאן, והיינו שכבשו את בית שאן, ורק לא הורישום כדי ליקח מן הנכרים הדירים שם מס עובד, משמע דכן ארץ ישראל היא ורק להורישם לא הוריש מנשה, ותירצו בגמ' דאישתמיטתיה הא דאמרו דרק בראשונה כבשום ולא בשניה ולכך קדש רק לשעתה ולא לעתיד לבוא, וזה עשו כדי שיסמכו עליה עניין בשביעית, דהרי בשביעית אין מתנות עניים ומעשר, וכדי שכן יהא להם מתנות עניים, לא כבשו את בית שאן כדי שמשם כן יהא להם גם בשביעית מתנות, דשביעית אינה נוהגת בה דאינה ארץ ישראל דלא כבשום בקדושה שניה, דממילא כן מצינו דאינה מארץ ישראל כפי שהוכיחו מהא דר' מאיר. אבל שוב הקשו בגמ' על מה דהוכיחו לעיל מר' מאיר דלא עישר, דמה ראייה איכא הרי ר' מאיר מה דלא עישר משום דאכילת עראי היא ואינה חייבת במעשר, וזה תירצו

דבאגודה כן חייב במעשר וס איירי באגודה ומ"מ לא עישר דאינה ארץ ישראל. אבל קשה דהרי כאן מצינו דמה שלא כבשום לעשותה ארץ ישראל היה כדי שלא יחול בה ביעית, ומשא"כ מעשר ומתנות כן יחולו בה, ובכך יסמכו עניים על המעשר והמתנות, ואם בחו"ל אין מעשר ומתנות מה יהנו מינה עניים, ואיזה מתנות יהא להם, הרי בחו"ל אין נוהג, אלא מוכרחים דגם בחו"ל נוהג מעשר ומתנות, ולכך יהנו מינה עניים, וא"כ למה על ר' מאיר הוכיחו מהא דלא עישר דאינה ארץ ישראל, הרי עכשיו אמרנו דבחו"ל כן נוהג מעשר ומתנות דהרי על זה סמכו עניים, וממילא גם אם חו"ל היא היה לר' מאיר לעשר. וצריך לומר דמעשר בחו"ל דרבנן היא ולא דאורייתא כמו בארץ ישראל, ולכך מהא דלא עישר ר' מאיר מוכרחים לומר דחו"ל היא, והיות ורק דרבנן היא אינה נוהגת בכל גוונא, וכגון כאן באגודה על אף דבארץ ישראל כן מחייב

במעשר, מ"מ בחו"ל דכל דין מעשר דרבנן היא לא נחייבה במעשר, ולכך לא עישר ר' מאיר, וממילא הוי ראייה חו"ל היא, ומה שסמכו עניים על בית שאן היינו על מעשר ומתנות דרבנן, כך נראה לתרין וצ"ע לדינא בדיני מעשר בזה.

דף ז ע"ב

יד. בגמ' אין עוד מלבדו אמר ר' חנינא ואפי' כשפים ההיא איתתא דהות קא מהדרא למישקל עפרא מתותיה כרעיה דר' חנינא אמר לה שקולי לא מסתייעא מילתיך אין עוד מלבדו כתיב והאמר ר' יוחנן למח נקרא שמן כשפים שמכחישין פמליא של מעלה שאני ר' חנינא דנפישא זכותיה. היינו דמשמע בגמ' דבאמת כשפים יש להם כוח כביכול כנגד פמליא של מעלה שכן מכחישין אותן, רק דר' חנינא נפיש זכותיה ולכך לא יכלה להזיקו אותה מכשפת. אבל קשה דהרי ר' חנינא עצמו אומר דאין לכשפים

כוח, דהרי אין עוד מלבדו כתיב ואפי' כשפים, דממילא מה הקשו עליו מר' יוחנן, הרי להדיא הוא חולק על ר' יוחנן דאין לכשפים כוח. ואולי יש לומר דבאמת אין לכשפים כוח כנגד פמליא של מעלה, אלא דמי שלא נפיש זכותיה יכולים הם לגרום להכחישו שם בדין של בית דין של מעלה, וכפי שהעובד במקום סכנה מנכין לו מזכויותיו ובודקים דינו, דממילא כך הכשפים יש להם להכחיש את האדם בבית דין ל מעלה ולשנות דינו, דצריך לכך זכויות כמו בכל סכנה, וממילא לכך רק ר' חנינא לא חשש מינה, דהוא נפיש זכותיה ולא יוכלו להכחישו בדין, דיש לו הרבה זכויות שיצילו אותו מהם.

טו. בגמ' אמרו עליו על ר' פנחס בן יאיר מימיו לא בצע על פרוסה שאינה שלו ומיום שעמד על דעתו לא נהנה מסעודת אביו. היינו דלא היה אוכל כלל משל אחרים, ולכך לעעל צהבו פניו של רבי כשהסכים בתחילה לאכול אצלו, אבל למעשה באמת גם אצלו לא אכל. אבל באמת קשה

דהרי שם אמר לו ר' פנחס בן יאיר דלא הדיר הנאה מישראל, אלא רק משום שאינו רוצה לאכול ממי שיש לו ואינו רוצה או מי שרוצה ואין לו, לכך לא אכל מאחרים, וממילא א"כ קשה איך שייך שמימיו לא אכל אצל אחרים, וכי לא מצא ר' פנחס בן יאיר שום אדם מישראל שיש לו ורוצה ליתן לאחרים, דבשלמא אצל רבי לא אכל משום הפרדות אבל אצל שאר ישראל לא מצא מי שיש לו ורוצה שלא היה אצלו פרדות. ואין לומר דרצונו היה שלא לאכול אצל כל אדם ורק סיבה שלח לו הקב"ה שלא יצטרך לאכול אצל רבי, דא"כ למה לא אמר לרבי להדיא דאינו רוצה להנות משום אדם בעולם, ולמה שינה בדבריו לרבי. וצריך לומר דרצונו של ר' פנחס היה שלא להנות משום אדם בעולם, אבל לא קיבל על עצמו שלא לאכול כן, אלא משמים עזרוהו שיצליח ברצונו שלא לאכול משום אדם, ולכך ככשאלו רבי וראה ישראל שיש לו ורוצה ליתן, הסכים דהרי לא קיבל על עצמו

שלא לאכול, רק דמשמים עזרו לו שיתקיים רצונו שלא לאכול גם ממנו ומשום הפרדות.

טז. בתוס' ד"ה גדולים צדיקים בא"ד

וקשה דא"כ מאי פריך ודילמא לקיומי ברכתא דאליהו מ"מ היה גדול במה שטרח להחיותו בחייו יותר מבמותו ונראה דנפקא ליה ממה שבחיי הצדיקים נוגעים בהם כמה רשעים ויושבים אצלם ושם לא היה לו רשות להתעכב אצלו. היינו דרש"י ביאר דגדולתו במותו יותר היה במה שלא היה צריך לטרוח להחיותו, ועל זה הקשה דא"כ מה תירצו בהא דנעשה הדבר משום ברכתא דאליהו, הרי סוף סוף טרחתו בחייו גדולה יותר היתה, ולכך ביאר בתוס' ביאור אחר דגדולתו היתה במה שא"א לנגוע בו במותו יותר מבחיי הצדיקים. אבל קשה דהגם תוס' ביאר ביאור אחר, הרי סוף סוף גם זה קשה דסוף סוף מצינו דבמותו היה גדול יותר דבלא טורח החייהו, דממילא מה יואיל התירוץ דמשום ברכתא דאליהו היה הדבר, דגם אם גבי נגיעה

נדחה גדולתו דמשום ברכתא
החייהו ולא משום הנגיעה לבד,
מ"מ על הטירחא ודאי איכא
גדולה במותו יותר. ואולי יש
לומר דמה שלא היה צורך לטרוח
במותו אין זה משום גדולתו יותר

מבחייו, אלא משום דא"א בענין
אחר שבמת לא שייך טירחא,
והיות ומשום ברכתא דאליהו
החייהו, ממילא היה הדבר בלא
טירחא, ומשא"כ בחייו ששייך
טירחא היה צריך לטרוח.